

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 października 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

Ławnik SN Grzegorz Gołębiowski

Protokolant inspektor sądowy Anna Tarasiuk

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 października 2023 r., sprawy dyscyplinarnej sędziego Sądu Okręgowego w K. X.Y..

przy udziale jej obrońców SSN Piotra Prusinowskiego, SSN Jarosława Matrasa i adw. M. G.,

obwinionej o to, że:

w dniu 22 lutego 2022 r., jako funkcjonariusz publiczny, sędzia przewodnicząca składu orzekającego w sprawie o sygnaturze, akt VII Uo [...] (VII [...]) Sądu Okręgowego w K., przekraczając swoje uprawnienia, wbrew treści art. 42 a § 1 i 2 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U z 2020 r. poz. 2072, dalej : Usp), w wydanym postanowieniu o oddaleniu wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o nadanie klauzuli wykonalności pkt II wyroku Sądu Okręgowego w K. z 31 stycznia 2020 r. sygn. akt VII Uo [...] 9 (VII U [...]) i pkt II wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] w sprawie III AUa [...] zdyskredytowała to ostatnie, wydanie w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie w ten sposób, że działając w nieznanym ustawie trybie uzurpowała sobie prawo do przeprowadzenia kontroli prawidłowości orzeczenia sądu wyższej instancji, określając je mianem „czynności w sprawie”, dokonała oceny zgodności z prawem

powołania sędziego referenta tej sprawy, zakwestionowała skuteczność powołania i istnienie stosunku służbowego tego sędziego, jako sędziego Sądu Apelacyjnego w [...], po czym zakwestionowała umocowanie konstytucyjnych organów Rzeczypospolitej Polskiej - Krajowej Rady Sądownictwa i Trybunału Konstytucyjnego, zakwestionowała wyrażoną w art. 190 ust. 1 Konstytucji zasadę ostateczności i powszechnego obowiązywania wyroków Trybunału Konstytucyjnego, a w dalszej kolejności podważyła konstytucyjną prerogatywę Prezydenta RP powoływania sędziów, co w rezultacie, stanowiąc uchybienie godności urzędu, naruszało przepis art. 82 § 1 Usp, określający obowiązek postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności obowiązek stania na straży prawa, a tym samym stanowiąc o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k., stanowiło działanie na szkodę interesu publicznego w postaci prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości,
- to jest przewinienia dyscyplinarnego z art. 107 § 1 pkt 3 i 5 ustawy z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych

orzeka:

1. uniewinnia X.Y.. od dokonania zarzucanego jej czynu;
2. obciąża Skarb Państwa kosztami postępowania dyscyplinarnego.

(r.g.)

UZASADNIENIE

Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych SSA Piotr Schab we wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej z dnia 11 maja 2023 r., sygn. akt [...], zarzucił obwinionej sędzi Sądu Okręgowego w K. X.Y.. to, że:

„w dniu 22 lutego 2022 r., jako funkcjonariusz publiczny, sędzia przewodnicząca składu orzekającego w sprawie o sygnaturze, akt VII Uo [...]

(VII U [...]) Sądu Okręgowego w K., przekraczając swoje uprawnienia, wbrew treści art. 42a § 1 i 2 ustawy z 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U z 2020 r. poz. 2072, dalej: p.u.s.p.), w wydanym postanowieniu o oddaleniu wniosku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. o nadanie klauzuli wykonalności pkt II wyroku Sądu Okręgowego w K. z 31 stycznia 2020 r., sygn. akt VII Uo [...] (VII U [...]) i pkt II wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]. w sprawie o sygn. III AUa [...] zdyskredytowała to ostatnie, wydanie w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej orzeczenie, w ten sposób, że działając w nieznanym ustawie trybie uzurpowała sobie prawo do przeprowadzenia kontroli prawidłowości orzeczenia sądu wyższej instancji, określając je mianem «czynności w sprawie», dokonała oceny zgodności z prawem powołania sędziego referenta tej sprawy, zakwestionowała skuteczność powołania i istnienie stosunku służbowego tego sędziego jako sędziego Sądu Apelacyjnego w [...], po czym zakwestionowała umocowanie konstytucyjnych organów Rzeczypospolitej Polskiej - Krajowej Rady Sądownictwa i Trybunału Konstytucyjnego, zakwestionowała wyrażoną w art. 190 ust. 1 Konstytucji zasadę ostateczności i powszechnego obowiązywania wyroków Trybunału Konstytucyjnego, a w dalszej kolejności podważyła konstytucyjną prerogatywę Prezydenta RP powoływania sędziów, co w rezultacie, stanowiąc uchybienie godności urzędu, naruszało przepis art. 82 § 1 p.u.s.p., określający obowiązek postępowania zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim, w tym w szczególności obowiązek stania na straży prawa, a tym samym stanowiąc o uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 231 § 1 k.k., stanowiło działanie na szkodę interesu publicznego w postaci prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości”,

tj. popełnienie czynu z art. 107 § 1 pkt 3 i 5 p.u.s.p.

W pisemnych wyjaśnieniach obwiniona sędzia X.Y.. podała, że jako sędzia jest zobowiązana do przestrzegania prawa nie tylko krajowego, ale i międzynarodowego, zgodnie ze złożonym ślubowaniem. W jej ocenie istota niezawisłego sprawowania urzędu sędziego polega na wykładni i stosowaniu prawa, zgodnie z własnym sumieniem, zaś prawidłowość i słuszność wydawanych przez

niezawisły sąd orzeczeń może być kwestionowana tylko w drodze kontroli instancyjnej. Zdaniem obwinionej sędzi, który przy wydawaniu wyroku byłby skrzępowany zagrożeniem odpowiedzialnością dyscyplinarną w razie popełnienia błędu, nie mógłby być niezawisły, a ponadto wydanie przez nią postanowienie miało pełne i niewzruszone umocowanie w Konstytucji RP oraz innych przepisach prawa.

Na rozprawie przed Sądem Najwyższym w dniu 26 października 2023 r. obrońcy obwinionej sędzi SO w K. X.Y.. wniesli o uniewinnienie.

Na rozprawę nie stawiał się Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Wniosek Rzecznika Dyscyplinarnego Sędziów Sądów Powszechnych SSA Piotra Schaba nie zasługiwał na uwzględnienie ze względu na brak realizacji znamion deliktu dyscyplinarnego przez obwinioną SSO w K. – X.Y., co musiało skutkować jej uniewinnieniem przez Sąd Najwyższy.

Zdaniem rzecznika obwiniona sędzi X.Y.. podjęła działania kwestionujące istnienie stosunku służbowego sędziego, skuteczność powołania sędziego, lub umocowanie konstytucyjnego organu Rzeczypospolitej Polskiej; (art. 107 § 1 pkt 3 p.u.s.p.) oraz uchybiła godności urzędu sędziego (art. 107 § 1 pkt 5 p.u.s.p.) rozpatrując merytorycznie sprawę sądową i uznając, że orzeczenie będące przedmiotem postępowania w sprawie o nadanie klauzuli wykonalności zostało wydane w składzie współtworzonym przez sędziego nieprawidłowo powołanego na urząd sędziego sądu powszechnego.

W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę, że w wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej (Wielkiej Izby) z dnia 15 lipca 2021 r. (sprawa C-791/19) uznano, iż art. 107 § 1 p.u.s.p., który przewiduje możliwość pociągnięcia sędziego do odpowiedzialności dyscyplinarnej za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawa i uchybienia godności urzędu nie spełnia wymogów wynikających z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, ponieważ stwarza ryzyko, że system odpowiedzialności dyscyplinarnej będzie wykorzystywany w celu wywierania nacisków na sędziach polskich sądów powszechnych i wywołania u nich efektu mrożącego, co może wpływać na treść orzeczeń sądowych, do których wydawania są oni powołani (pkt 157).

Jednocześnie należy wskazać, że w czasie popełnienia czynu zarzucanego obwinionej postanowieniem wiceprezes Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 14 lipca 2021 r. (sprawa C-204/21) zawieszono stosowanie przepisów art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p. zezwalającego na pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy w rozumieniu art. 19 ust. 1 TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej.

Następnie, wyrokiem z dnia 5 czerwca 2023 r. (wielka izba), C-204/21, Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej uznał, że Rzeczpospolita Polska uchybiła zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, jak również na mocy art. 267 TFUE, przyjmując i utrzymując w mocy art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p., pozwalające na zakwalifikowanie jako przewinienie dyscyplinarne badania spełnienia wymogów Unii Europejskiej dotyczących niezawisłego i bezstronnego sądu ustanowionego uprzednio na mocy ustawy.

Z powyższego wynika, że w przedmiotowej sprawie rzecznik dyscyplinarny nie powinien stawiać zarzutu popełnienia przewinienia dyscyplinarного. Z wyroku TSUE w sprawie C-791/19 wynika konieczność wąskiej interpretacji znamion „rażącej i oczywistej obrazy przepisów prawa” oraz „uchylenia godności sędziego”. W szczególności w pojęciach tych nie mogą zaś mieścić się takie działania sędziego, które zmierzają do zagwarantowania stronom prawa do niezależnego i niezawisłego sądu. W tym kontekście szczególnie istotne jest, że w czasie zachowania sędzi będącego powodem złożenia przez rzecznika wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, tj. w dniu 22 lutego 2022 r., zawieszono było, na podstawie powołanego wyżej postanowienia wiceprezes TSUE w sprawie C-204/21, stosowanie przepisów art. 107 § 1 pkt 2 i 3 p.u.s.p., które umożliwiałyby pociągnięcie do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziego za badanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu.

Mimo tego, Rzecznik Dyscyplinarny Sędziów Sądów Powszechnych SSA Piotr Schab przewinienia dyscyplinarного obwinionej upatrywał w czynności orzeczniczej polegającej na wydaniu postanowienia, w którym zakwestionowano prawidłowość obsady sądu. We wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej

rzecznik zarzucił czyn opisany zarówno w art. 107 § 1 pkt 3 p.u.s.p. – który nie mógł być zastosowany ze względu na postanowienie wiceprezes TSUE z 14 lipca 2021 r. – ale również art. 107 § 1 pkt 5 p.u.s.p. Stosowania drugiego z wymienionych przepisów wprawdzie nie zawieszono, jednak w istocie rzecznik, uznając weryfikację prawidłowej obsady sądu przez obwinioną za uchybienie godności sędziego, zakwestionował prawo sędziego do badania spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności sądu. W świetle postanowienia wiceprezes TSUE dokonanie przez rzecznika Piotra Schaba takiej interpretacji, całkowicie ignorującej konieczność pominięcia art. 107 § 1 pkt 3 p.u.s.p. oraz wykładni art. 107 § 1 pkt 5 p.u.s.p. zgodnie z prawem Unii Europejskiej, było całkowicie niedopuszczalne już na etapie formułowania wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej. Cytowany wyrok TSUE z 5 czerwca 2023 r. stwierdzający uchybienie przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązań traktatowych potwierdził brak możliwości stawiania tego rodzaju zarzutów.

Należy zatem wyraźnie podkreślić, że stwierdzenie wadliwości obsady sądu w sprawie, w której orzekała obwiniona, nie było naruszeniem prawa, ani też nie uchybiało godności sędziego. Wprost przeciwnie, takie działanie stanowiło realizację prawa, a godność urzędu sędzi jedynie potwierdzało. Z godności sędziego wynika bowiem troska o dobro wymiaru sprawiedliwości, a tym samym podejmowanie takich czynności, których dążeniem jest wszechstronne i wnikliwe rozpatrzenie wszystkich aspektów sprawy zgodnie z obowiązującym prawem, w tym regulacjami Konstytucji i prawa międzynarodowego (zob. postanowienie SN z dnia 17 stycznia 2023 r., sygn. akt II ZOW 19/22). Jednocześnie dbałość obwinionej o zagwarantowanie stronom prawa do niezawisłego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą była uzasadniona. Wadliwość składu Krajowej Rady Sądownictwa została bowiem jeszcze przed podjęciem przez obwinioną zarzuconych jej działań potwierdzona w orzeczeniach sądów europejskich (zob. np. wyrok ETPC z dnia 3 lutego 2022 r., *Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce*, nr 1469/20).

Niezależnie od powyższego należy przypomnieć, że czynności orzecznicze nie mogą – co do zasady – skutkować negatywnymi konsekwencjami w postaci środków dyscyplinarnych. Konstytucja RP przewiduje, że sędziowie w sprawowaniu swojego urzędu są niezawisli i podlegają tylko Konstytucji oraz ustawom (art. 178 ust.

1). Uznanie określonego rozstrzygnięcia w ramach wykonywania przez sędziego wymiaru sprawiedliwości jako przewinienia dyscyplinarnego należy postrzegać jako ścisły wyjątek. Zasadniczo poprawność zastosowanych reguł interpretacyjnych i ich wyniku, w tym zgodność rozstrzygnięcia z obowiązującymi przepisami prawa, ocenia się wyłącznie w ramach kontroli orzeczeń (*vide* zwyczajne i nadzwyczajne środki zaskarżenia).

Sędzia może być pociągnięty do odpowiedzialności dyscyplinarnej za ewentualne błędy w orzekaniu jedynie w przypadku dokonania tzw. kwalifikowanego bezprawia sądowego, tj. umyślnego, oczywistego i rażącego naruszenia przepisów prawa, widocznego od razu dla każdego i bez wnikania w szczegóły sprawy oraz potrzeby analizowania stanu faktycznego i prawnego (zob. np. postanowienie z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt I ZSK 16/22; postanowienie SN z dnia 14 września 2022 r., sygn. akt I ZZ 6/22; wyrok SN z dnia 3 grudnia 2015 r., sygn. akt SNO 69/15). W tym kontekście w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wskazano, że odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów mogłaby wynikać jedynie z „celowego i wynikającego ze złej wiary lub z wyjątkowo poważnych i rażących zaniedbań pogwałcenia przepisów prawa krajowego i prawa Unii, których przestrzeganie mają zapewnić” (zob. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19; pkt 137).

Należy przy tym wyraźnie zaznaczyć, że wprowadzenie przez ustawodawcę ustawą z dnia 9 czerwca 2022 r. o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2022 r. poz. 1259) art. 107 § 3 pkt 1 p.u.s.p. stanowiącego, że nie stanowi przewinienia dyscyplinarnego „okoliczność, że orzeczenie sądowe wydane z udziałem danego sędziego obarczone jest błędem w zakresie wykładni i stosowania przepisów prawa krajowego lub prawa Unii Europejskiej lub w zakresie ustalenia stanu faktycznego lub oceny dowodów”, nie doprowadziło do zmiany stanu prawnego w aspekcie odpowiedzialności dyscyplinarnej za czynności orzecznicze sędziego. Z tego względu wprowadzoną regulację należy postrzegać jako ustawowe *superfluum*. Gdyby nawet nie obowiązywał art. 107 § 3 pkt 1 p.u.s.p., czynności orzecznicze – poza przypadkami oczywistymi i rażącymi – nadal nie mogłyby być powodem represji dyscyplinarnej wobec sędziego (zob. wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2023 r., sygn. akt I ZSK 35/22).

Abstrahując od powyżej wskazanej argumentacji prawnej, oceniając wniosek Rzecznika, nie można pomijać tego, że wniosek o przeprowadzenie postępowania dyscyplinarnego z dnia 11 maja 2023 r. został skierowany do Sądu Najwyższego po ponad 14 miesiącach od wydania przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego SSA Przemysława W. Radzika postanowienia z dnia 2 marca 2022 r. *o wszczęciu postępowania dyscyplinarnego* przeciwko SSO w K. X.Y.. Analiza akt sprawy wskazuje, że w tym okresie nie wykonano w zasadzie żadnych istotnych czynności, które uzasadniałyby tak długie postępowanie. Należy również stwierdzić, że złożenie przez Rzecznika Dyscyplinarnego SSA Piotra Schaba wniosku *o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej*, nie wynika z nieznamienia przez niego przepisów prawa czy też mylnej interpretacji lub oceny obowiązującego prawa, ale wynika z instrumentalnego postępowania Rzecznika świadomie skierowanego przeciwko sędziom, a w konsekwencji również autorytetowi Państwa. Takie działanie było nakierowane na efekt mrozący sędzi i innych sędziów, aby trzymać ich w niepewności oraz strachu i w ten sposób zniechęcić ich do niezależności i niezawisłości przy stosowaniu prawa. Sprawa ta jest kolejną, która wskazuje na brak podstaw do ścigania sędziego za wydawane przez niego orzeczenia i stosowanie prawa europejskiego. Każde to zastanowić się, czy osoby reprezentujące taki sposób myślenia i postępowania, posiadają warunki do sprawowania funkcji Rzeczników Dyscyplinarnych Sądów Powszechnych.

Wobec powyższego dbałość obwinionej o zagwarantowanie stronom prawa do niezawisłego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą w aspekcie obsady sądu II instancji nie może stanowić podstawy do odpowiedzialności dyscyplinarnej. Wobec stwierdzenia braku naruszenia prawa przez obwinioną X.Y.. w ramach zarzucanego jej czynu, a tym samym braku realizacji znamion przewinienia dyscyplinarnego określonego w art. 107 § 1 pkt 3 i 5 p.u.s.p., obwinioną należało uniewinnić.

O kosztach orzeczono na podstawie odpowiednio stosowanego art. 632 pkt 2 k.p.k.

Mając powyższe na uwadze orzeczono jak w sentencji wyroku.

[M. T.]

[a]